

ЕПСКЕ ПЕСМЕ И БАЛАДЕ
ЛЕВЧА И ТЕМНИЋА

Приредио и предговор написао
Велибор Лазаревић

Велибор Лазаревић
ЕПСКЕ ПЕСМЕ И БАЛАДЕ
ЛЕВЧА И ТЕМНИЋА

Издавач

Институт за српску културу
Приштина / Лепосавић

За издавача

Главни и одговорни уредник
Проф. др Драган Танчић

Рецензенти

Проф. др Миливоје Јовановић
Проф. др Сунчица Денић
Др Марија Јефtimiјевић Михајловић

Уредник

Др Марија Јефtimiјевић Михајловић

Превод на енглески
Др Срђан Словић

Превод на руски
Ирина Миљковић

Лектура

Доц. др Јелена Војиновић-Костић

Прелом и припрема
Миодраг Панић

Штампа

ГИД „Pi-press“, Пирот

Тираж
200

ISBN 978-86-89025-52-1

Велибор Лазаревић

ЕПСКЕ ПЕСМЕ И БАЛАДЕ ЛЕВЧА И ТЕМНИЋА

Институт за српску културу – Приштина
Лепосавић 2019

Монографија је рађена у оквиру пројекта Материјална и духовна култура Косова и Метохије (бр. 178028), који је одобрило и финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

Објављивање ове књиге суфинансирало је Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

САДРЖАЈ

ПРЕДГОВОР	7
-----------------	---

НЕИСТОРИЈСКЕ – МИТОЛОШКЕ И ПОБОЖНЕ ПЕСМЕ

1. Женидба месечева	23
2. Женидба месечева (II варијанта)	24
3. Муња и месец просе девојку	26
4. Саграђена бела црква	27
5. Вила завадила браћу	28
6. Суђење неба и земље	30
7. Змија младожења	31
8. Свети Ђорђе и једренски краљ	36
9. Јова и Мара	39
10. Три грешника	40

ПРЕТКОСОВСКЕ ПЕСМЕ

11. Силни цар Степан 'оће сестру да узме	41
12. Милош у латинима	45
13. Кнез Лазар и Ђорђе Кастриота	48
14. Брат узео сестру за жену	50
15. Женидба младог Марјана	52
16. Страхињић бан и Бугарка девојка	55
17. Зидане Скадарске куле	57
18. Вино из Рујишника	60

КОСОВСКЕ ПЕСМЕ

19. Болани Дојчин	61
20. Нејаки Јоване	69
21. Смрт мајке Јанкове	70
22. Васојевић Стево и слуга Богосав	72

О МАРКУ КРАЉЕВИЋУ

23. Краљевић Марко	76
24. Женидба Марка Краљевића	82
25. Краљевић Марко и Мехмеде Турчин	85

26. Краљевић Марко и девојка	88
27. Краљевић Марко и Секула	90
28. Краљевић Марко се причешћује	92
29. Марко Краљевић се причешћује (II)	94
30. Краљевић Марко и кћи Арапског краља	97
31. Лов Краљевић Марка	100
32. Краљевић Марко и Смиљанић Илија	102
33. Краљевић Марко и Јуда Чивутин	107
34. Краљевић Марко и вила	114
35. Краљевић Марко и Владета војвода	116
36. Марко Краљевић и Турци Удбињани	118
37. Краљевић Марко и вила брдарица	120
38. Марко Краљевић у Азачкој тамници	124

ПОКОСОВСКЕ ПЕСМЕ

39. Ђурђева Јерина	132
40. Војвода Корун и нејачки Ненаде	160
41. Јуришић Јанко	165
42. Анђа и Лаза	168
43. Женидба Сибињанин Јанка	172
44. Јагода девојка	178
45. Сужањ Милутин	180
46. Станиша војвода	185
47. Богић Морачанин	188
48. Љутица Богдан	189
49. Мара удовица и Љутица Богдан	191
50. Девојачко туговање	194
51. Жалост за братом	196
52. Секула и турски цар	198
53. Секула и Царевић Муја	202
54. Секула се у змију претворио	206
55. Женидба Купиновца Вука	208
56. Женидба Илије Приморца	213
57. Војвова Ђурица и Дука Зулумћар	220
58. Војвода Ђурица и Дука Насилник (II варијанта)	226
59. Женидба Тодора везира	228
60. Удаја Јане Јећимије	232

ХАЈДУЦИ И УСКОЦИ

61. Пеливан Грујица и Турчин	235
62. Грујица и Ајкуна девојка	241
63. Војвода и запрошена девојка	244

64. Старац Вујадин	245
65. Вук и гавран	247
66. Варадинка Мара и Влашче	249
67. Варадинка Мара	251
68. Сестра вернија од љубе	252
69. Обљубљена девојка	254
70. Сењанин Иво и његова сестра	256
71. Сењанин Иво и његова сестра (II варијанта)	259
72. Женидба Иве Сењанина	265
73. Иво Сењанин и Муј-агина сеја	272
74. Јанковић Стојан и сестра од Сења Ивана	274
75. Јанковић Стојан и Ђулић Усејин	276
76. Ива Сењанин обљубио Мандалену девојку	281
77. Жеља хајдучка	283
78. Војнику покисо барјак	284
79. Мајмар Раде обљубио сеју Сеатића Мује	285
80. Девојка куне своје очи	287
81. Бугарка девојка и Магдаленче Павле	288
82. Продаја шабачких девојака	290
83. Мали Радојица и Вук генерал	291
84. Старина Новак продао Новаковић Грују	295
85. Старина Новак и дете Татомире	298
86. Удаја ћерке Старине Новака	301
87. Страина Новак и тридесет турака	307
88. Старина Новак и Приморац Алекса	310
89. Смрт Јанковић Стојана	312
90. Ој месече	322
91. Ој месече (II варијанта)	323
92. Муја Харамбаша и сеја Јездосија	324
93. Смрт Деспотовић Јове	328
94. Женидба Бањанца Јована	331
95. Вук Јајчанин и Ајкуна девојка	333
96. Владета војвода	337
97. Смрт Поповић Стојана	339
98. Војвода Алил и царица Даница	344
99. Женидба Пивљанина Баја	349
100. Пивљанин Баја и бег Љубовић	354
101. Женидба Зуле од Удбине	357
102. Женидба Комин барјактара	359
103. Женидба краља Михајила	368
104. Војин и Марица	370
105. Вида и Видоје (фрагмент)	373

ПРВИ СРПСКИ УСТАНАК

106. Милош Поцерац и Маја Орушић 374
 107. Бој на Варварину 376

СРПСКО-ТУРСКИ РАТ 1875–1878

108. Бој на Шуматовцу 379

БАЛКАНСКИ РАТОВИ 1912–1913

109. Ослобођење старе Србије 1912 382
 110. Битка на Скадру 1913 383
 111. Једренска битка 388

ПРВИ СВЕТСКИ РАТ 1914–1918

112. Регрутна песма 394
 113. У хиљаду деветој стотини 396
 114. Рат Арба са Аустријом 1914 397
 115. Прелаз преко Албаније 1915 400
 116. Гусларска песма 403
 117. О бици на Кајмакчалану 404
 118. Три су писма од Солуна дошла 405

О ДРУГОМ СВЕТСКОМ РАТУ

119. Краљ Петар II и вила 406
 120. Одлазак краља Петра II у Енглеску 409
 121. Сан краљице Марије 411
 122. Краљу Петру II 413
 123. Гусле моје 414
 124. Удар на Београд 1941. године 417
 125. Погибија усред Шумадије 419
 126. Крволочна зверства од Хрвата
 спрам Србима из овог рата 422
 127. О ратним заробљеницима од 1941. године 427
 128. О ратним заробљеницима у 1941. у Бугарској 430
 129. Први устанак од 1941 433
 130. Од Крушевца до Крајева 436
 131. Бој на Кадињачи 1941. године 438
 132. Рањеник са Дрине 442
 133. Песма из Срема – Пета офанзива 445
 134. Брезовица то је тужно село 448
 135. О Бојнику 1942. године 450

136. Песма о Јастрепцу	452
137. Писмо из туђине (Бибино писмо)	455
138. О стрељању ђака у Крагујевцу	459
139. Краљу Перо ти си наше злато	460
140. Ратна, четничка гусларска	461
141. Четничка	462
142. Четничка	463
143. Четничка	464

ПОСЛЕРАТНЕ ЕПСКЕ ПЕСМЕ

144. О изградњи у нашој земљи	465
145. Употреба шума	470
146. Катастрофа Скопља	473
147. Германијо	476

САВРЕМЕНЕ ЕПСКЕ ПЕСМЕ

148. Кап отрова	477
149. Женина приповетка	479

ЗАВИЧАЈНЕ ПЕСМЕ

150. Чу се гласје од реке Расине	480
151. Ој, Крушевцу	481
152. Зидање Љубостиње	482
153. О поморављу	493
154. Села крушевачког поморавља	494
155. Прослава косовска	495
156. Станте браћо да се послушамо	497

БАЛАДЕ (НЕИСТОРИЈСКЕ И ТРАГИЧНЕ)

157. Смрт брата и сестре	499
158. Неверна сестра	501
159. Неверно драго	502
160. Овце чува Видосава	503
161. Смрт Омера и Мериме	504
162. Сестра дала сина за брата	509
163. Сестра дала сина у замену за брата	511
164. Сестра даје сина за брата	512
165. Женидба Влаје Владисава	514
166. Сестра отровала сестру	515
167. Павлова сестра	519
168. Мара Пакленица	521

169. Бог ником дужан не остаје	522
170. Бог ником дужан не остаје (варијанта II)	525
171. Песма о Јани	527
172. Тужни сватови	530
173. Има мајка до девет синова	533
174. Две девојке	536
175. Играновић Јова	537
176. Неће сестра за брата	539
177. Молба – моба	541
178. Мајка мару кроз три горе дала	542
179. У село су турци дошли	544
180. Турци Влајка заробише	545
181. Жалила се Јана код Јована	546
182. Што Морава мутна тече	547
183. Зора, Маро, изведи ми коња	548
184. Пошле девојке у метле	549
185. Мајка жени једина Воина	550
186. Где си била, мацо	551
187. Млада у путу умрла	553
188. Болно драго	554
189. Сам се Јова по Дунаву вози	555
190. Сам се Јова по Дунаву вози (варијанта II)	556
191. Ој, Јоване	557
192. Марко и три сокола	558
193. Широко је лишће борово	559
194. Овце чува Јован и Јованка	561
195. Град градила лепа Анка	562
196. Браћа и сестра	563
197. Женидба Рађ'вановић Лазе	566
198. Јана погубила сав род	569
199. Рањен Лаза	570
200. Има мајка два нејака сина	571
201. Мајка кара Карину девојку	572
202. Овце чува Милен и Милена	573
203. Високи Борине	575
РЕЧНИК МАЊЕ ПОЗНАТИХ РЕЧИ	577
РЕГИСТАР ИМЕНА, ПРЕЗИМЕНА, ОЈКОНИМА И ТОПОНИМА У ЕПСКИМ И БАЛАДИЧНИМ ПЕСМАМА ЛЕВЧА И ТЕМНИЋА	579
ИЗВОРИ	595
ЛИТЕРАТУРА	596
РЕЗЮМЕ	597

SUMMARY	599
ЈУНАЦИ ЕПСКИХ И БАЛАДИЧНИХ ПЕСАМА ЛЕВЧА И ТЕМНИЋА	601
ГЛАВНИ ЈУНАЦИ ЕПСКИХ ПЕСАМА ЛЕВЧА И ТЕМНИЋА КАО ИСТОРИЈСКЕ ЛИЧНОСТИ	609
РЕГИСТАР ПЕВАЧА И КАЗИВАЧА И ЊИХОВИХ ПЕСАМА	612
О КАЗИВАЧИМА И ПЕВАЧИМА ЕПСКИХ ПЕСАМА И БАЛАДА	614
О ЗАПИСИВАЧИМА ЕПСКИХ ПЕСАМА И БАЛАДА ЛЕВЧА И ТЕМНИЋА	616
ГУСЛАРИ ЛЕВЧА У XIX И XX ВЕКУ	619
ГУСЛАРИ ТЕМНИЋА У XIX И XX ВЕКУ	632
РЕГИСТАР МЕСТА И ПУТОВАЊА НАРОДНОГ ГУСЛАРА ВОЈИСЛАВА ЕРЦА (ИЗ КЊИГА УТИСАКА)	639
ФОТО АЛБУМ	642